

Ingen reduksjon av mobbing i skolen: Resultat av en villet politikk

Over mange år er det lagt ned stor innsats i arbeid mot krenkende atferd og mobbing i skolen, men resultatene uteblir. Regjeringens engasjement mot mobbing er viktig og nødvendig, men paradoksalt nok kan det synes som om de dårlige resultatene er en følge av en villet politikk.

Mobbeprobblemets paradoks

Det går en linje fra Kjell Magne Bondevik sin null-visjon, til Kristin Halvorsen og regjeringens årlige nasjonale kampanje *Manifest mot mobbing*. Satsingen er tuftet på samarbeid med et knippe store organisasjoner, mens innholdet skal utvikles, og arbeidet drives lokalt. Myndighetene oppfordrer til lokal kreativitet og engasjement.

Mobbeprobblemets første paradoks er at innsatsen, oppmerksomheten, bevisstheten, og samarbeidet rundt mobbing som problem i skolen, aldri har vært større. Likevel så går ikke omfanget av krenkende atferd og mobbing ned. Et gyllent prinsipp i alt man driver med, bør være å gjøre mer av det som virker, og mindre av det som ikke virker. Elevundersøkelsen synliggjør for alle at siste tiårs tilnærming ikke virker, og at det er noe galt med medisinen som skolemyndighetene til nå har foreskrevet.

Mobbeprobblemets andre paradoks er at på tross av politiske myndigheters oppriktige ønske om endring, så synes manglende resultater i skolens arbeid mot mobbing å være resultat av en villet politikk. Verktøyene, tilnærmingen, prioriteringene og lovverket som ligger til grunn for arbeidet, har store mangler, og legger til og med begrensninger på mobbearbeidet, slik at det ikke *kan* bli gjort godt nok.

Et mangelfullt lovverk

Den mest alvorlige mangelen i arbeidet med mobbing i skolen, er fravær av aktiv og hyppig kartlegging. Det meste av krenkende atferd og mobbing som skjer i skolen får aldri voksne vite om, og dagens lovverk er en garantist for at det kan forbli slik.

Lovverket sier at dersom ansatte i skolen "får kunnskap eller mistanke" om at en elev er utsatt for krenkende atferd eller mobbing, så skal man undersøke saken, varsle skoleleder, og "dersom det er nødvendig og mogleg, sjølv gripe direkte inn." Det stilles altså verken krav til at voksne skal kartlegge aktivt og forebyggende, eller til at voksne må gripe inn ved krenkende atferd og mobbing.

Mobbing handler om makt og avmakt. Lovverket burde gjøre det klart at voksne i skolen har et juridisk ansvar for både å drive planlagt, hyppig og vedvarende graving i elevgruppa for å sikre god nok innsikt, og for at all krenkende atferd og mobbing som skolen får kunnskap eller mistanke om, alltid må bli grepet fatt i. I dag kan skolen med loven i hånd enten si at "vi visste ikke", eller "vi vurderte at det ikke var nødvendig å gripe inn". Aktiv og hyppig kartlegging er forebygging i praksis, og trenger ikke kreve mye av skolen og lærere, dersom forholdene blir lagt til rette, og lærerne vet hvordan det kan skje.

Målstyring og metodefrihet

Et hovedhinder i kampen mot mobbing, er myndighetenes tilnærming basert på målstyring og metodefrihet. Det innebærer at målene for hva som skal oppnås i skolen, blir satt sentralt, mens innholdet i arbeidet, og svaret på "hvordan vi skal få til" må utvikles lokalt. Myndighetenes vegring mot å legge føringer som skal gjelde alle, overfører alt ansvar for å finne tilfredsstillende løsninger til lokale krefter. Dermed blir det opp til den enkelte skole, og ofte den enkelte lærer, å velge både hva slags innsats, og hvor stor innsats man vil legge inn. Når målet er en markant nedgang i mobbetallene, skal det ikke stor fantasi til for å se det håpløse i en slik tilnærming.

Alt arbeid mot krenkende atferd og mobbing i skolen bør dreie rundt tre spørsmål. *Hvordan* avdekke, *hvordan* forebygge og *hvordan* stoppe krenkende atferd og mobbing. På alle tre spørsmålene finnes det gode svar, med tilnærminger og metode som virker. Det synes imidlertid som en underliggende antakelse hos skolemyndighetene, at "hvordan" best blir fylt ut dersom mangfoldet får råde, og 450 skoleeiere og mer enn 3400 skoler må finne sin egen vei. Det er mildest talt naivt å tro at så mange aktører skal finne sine egne gode løsninger. Det kan synes som om målstyring og metodefrihet er viktigere for regjeringen, enn å avdekke og stoppe mobbing.

Målstyring kan kanskje fungere i arbeid med skolefagene, der læreren er fagarbeider, men er uegnet i arbeid med krenkende atferd og mobbing. Ikke på

noe annet område i skolen er behovet for føringer sterkere. Det bør være føringer mht prioriteringer, bruk av konkrete verktøy som virker, systembygging, organisering og skoleledelse, fulgt av nødvendig tilrettelegging for at skolen skal få til det som er ønsket.

Hva er viktigst i skolen?

Det ligger ingen motsetning i hvorvidt skolen enten skal legge inn innsats mot mobbing, eller for elevers læring. Arbeid med fag, kunnskap og læringsprosesser er kjernen i det man skal drive med i skolen. Det ligger imidlertid en klar motsetning i hva skolen bør vektlegge sterkest og jobbe med først, og hva som kommer deretter. Trygghet for den enkelte elev bør være en rammefaktor, på linje med at skolen skal ha tak, vinduer og varme om vinteren. Ingen ville ha sendt poden til skolen dersom den hadde reklamert med at "vi har vinduer i halvparten av klasserommene, varmen virker av og til, og det regner og snør inn gjennom bare deler av taket." Elevenes psykososiale miljø burde være en vel så viktig rammefaktor som vinduer, tak som er hele, og varme i klasserom.

Både lovgivende og utøvende myndigheter burde, uavhengig av partifarge, være de første til å hevde i alle kanaler at arbeid mot mobbing har første prioritet, over alt annet. Lærere opplever et press fra alle kanter, men har bare et begrenset antall arbeidstimer til rådighet. Arbeid for et godt elevmiljø krever systemarbeid, tid og handlingsrom, som mange ikke opplever å ha tilstrekkelig av i dag.

Skoleledelse

Arbeid med krenkende atferd og mobbing på en skole må ikke legges på skuldrene til den enkelte voksne, men være et fellesarbeid ledet av skoleleder. Skoleleders hovedansvar for et godt psykososialt miljø, med en god hverdag for alle elever, er nedfelt i lovverket. Aktiv ledelse, med skoleleder som navet i mobbearbeidet, er avgjørende for at skolen skal lykkes. Likevel blir verken ansvaret eller arbeidsområdet nevnt med et ord i styringsdokumentet for skolelederutdanningen "Kompetanse for en rektor - forventninger og krav". Det er en stygg utelatelse, som langt på vei opphever alle gode intensjoner skolemyndighetene måtte ha i arbeidet mot mobbing. Utelatelsen er et markant uttrykk for hva myndighetene mener er viktig og ikke viktig.

Mindre mobbing krever nye grep. Enten mangler kunnskapsministeren grunnleggende forståelse for hvordan mobbing skal nedkjempes, eller så er det

vi ser en villet utvikling som synliggjør at regjeringens ønsker om en god skole for alle, ikke er sterkt nok.

Publisert i Dagsavisen 24.11.11

Resultat av en villet politikk